

Міністерство освіти і науки України
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету української
філології та соціальних наук
доц. Чорна Л.В.

(підпис)

« 18 » серпень 20 16 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
варіативної навчальної дисципліни

Історія релігій

(назва навчальної дисципліни)

освітнього рівня

бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузі знань

0203 Гуманітарні науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

014 Середня освіта (Історія)

(код і назва напрямку підготовки)

Шифр за навчальним планом

ЗВД 1.04

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Історія релігій», затвердженої на засіданні Вченої ради ІДГУ « 30 » серпня 2016 р., протокол № 11 .

Розробник програми: кандидат історичних наук, доцент кафедри української і
всесвітньої історії та культури Чорна Л.В.

Затверджено на засіданні кафедри
української і всесвітньої історії та культури
(назва кафедри)

« 27 » серпня 2016 року, протокол № 15

Завідувач кафедри В. Чорна
(підпис)

доц. Церковна В.Г.
(прізвище, ініціали)

I. Опис дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Навчальне навантаження з дисципліни	
		Денна	Заочна
<i>Варіативна</i>	Галузь знань: <u>0203 Гуманітарні науки</u> (шифр, назва)	<i>Лекції:</i>	
<i>Кількість кредитів: 4</i>		28	10
<i>Модуль: 1</i>	Напрямок підготовки: <u>6.020302 Історія*</u> (код, назва)	<i>Семінарські заняття:</i>	
<i>Загальна кількість годин: 120</i>		20	8
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-4</i>		<i>Лабораторні заняття:</i>	
<i>Семестр: 3-8</i>		-	-
<i>Тижневе навантаження (год.):</i> - аудиторне: 3 - самостійна робота: 4		<i>Консультації:</i>	
<i>Мова навчання: українська</i>		-	-
	Освітній рівень: бакалавр	<i>Самостійна робота:</i>	
		72	102
		<i>Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:</i>	
		40 / 60	15 / 85
		<i>Форма підсумкового контролю: залік</i>	

Предмет вивчення навчальної дисципліни: теоретичний та історичний зміст феномену релігії.

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Історія», «Філософія», «Світова культура», «Історія української культури», «Основи археології та етнографії».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія релігій» є: досягнення знань і розуміння студентами основних теорій походження релігії, ранніх форм релігійних вірувань, особливостей формування і розвитку національних та світових релігій, їх впливу на економіку, суспільне і політичне життя народів та імперій. Дати історіософський аналіз конфесійного розвитку в Україні, показати особливості сучасного розвитку та географію релігій в Україні та світі, сформулювати засади основних принципів сучасного розуміння свободи совісті.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія релігій» є:

- показати студентам сучасні здобутки світового релігієзнавства, що дозволить студентам набути практичні навички ідентифікації певних явищ суспільного життя як релігійних,
- сформулювати вміння застосовувати набуті теоретичні знання для аналізу різноманітних суспільних явищ та у ситуаціях світоглядного вибору,
- полегшити розуміння символіки та головних ідей багатьох творів мистецтва.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	Знати теорії походження релігії. Вміти аналізувати підходи та концепції виникнення релігії, обґрунтовувати свою світоглядну позицію щодо процесів розвитку релігій.	Розуміти сутність сучасних наукових підходів до осмислення релігійного феномену
2.	Знати основні течії релігії та історію їх виникнення; основні форми первісних вірувань; національно-	Базові загальні знання.

	державні релігії, їх походження та сутність; світові релігії та їх вплив на соціально-політичне життя світової спільноти сучасний стан релігії і церкви в Україні та світі.	
3.	Вміти аналізувати вплив культурно-історичних та соціальних факторів на формування релігії; вирізняти спільне і своєрідне, притаманне кожній світовій релігії; володіти мистецтвом розуміти людей чий образ думок є іншим; застосовувати теоретичні знання для аналізу діяльності конфесій в Україні та світі.	Встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.
4.	Знати основні етапи розвитку релігій, географію релігій.	Володіти спеціальними знаннями з хронології та історичної географії.
5.	Знати понятійно-термінологічний апарат курсу. Вміти використовувати релігієзнавчі терміни та поняття під час усних відповідей на семінарських заняттях, скласти термінологічні словники, застосовувати філософські терміни.	Здатність використовувати відповідну термінологію та способи вираження дисципліни в усній та письмовій формах рідною мовою.
6.	Знати види джерел, які застосовуються при вивченні релігій. Вміти здійснювати самостійний пошук інформації з використанням різноманітних ресурсів.	Здатність знаходити, критично аналізувати та використовувати інформацію з різних історичних джерел.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4 кредити ЄКТС (120 годин).

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1.	Релігієзнавство як наука та навчальна дисципліна	4	2	2	-	-	8	2	2	-	-	-	18
2.	Сутність і соціальна природа релігії	2	2	-	-	-	6	2	2	-	-	-	8
3.	Походження релігії та її історичні форми і типи. Релігії стародавніх народів та цивілізацій	8	6	2	-	-	12	2	2	-	-	-	18
4.	Національні релігії сучасності	10	6	4	-	-	10	2	2	-	-	-	8
5.	Буддизм: основи віровчення і культу	4	2	2	-	-	6	2	2	-	-	-	8
6.	Виникнення та еволюція християнства	8	4	4	-	-	12	2	-	2	-	-	16
7.	Іслам: особливості віровчення і	4	2	2	-	-	8	2	-	2	-	-	8

	культу												
8.	Історія та сучасний стан релігій в Україні	4	2	2	-	-	6	2	-	2	-	-	10
9.	Проблеми релігійного розвитку людства на сучасному етапі	4	2	2			6	2	-	2	-	-	10
Разом:		48	28	20	-	-	72	18	10	8	-	-	102

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назви модулів, тем та їх зміст	Кількість годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	<p>Тема 1. Релігієзнавство як наука та навчальна дисципліна. Релігієзнавство як галузь гуманітарного знання. Е.Тейлор – родоначальник релігієзнавства. Предмет, об'єкт і структура релігієзнавства. Теоретичне та історичне релігієзнавство. Філософія релігії. Соціологія релігії. Психологія релігії. Лінгвістичне релігієзнавство. Методологічні принципи релігієзнавства. Методи дослідження в релігієзнавстві. Релігієзнавство і теологія. Релігієзнавство та атеїзм. Практичний сенс релігієзнавства.</p>	12	2
2.	<p>Тема 2. Сутність і соціальна природа релігії. Історичні підходи до визначення релігії. Етимологія терміну «релігія». Богословське та світське визначення релігії. Концепції релігії. Теорії походження релігії. Природа релігії. Віра у надприродне – головна ознака будь-якої релігії. Особливості віри у надприродне. Структура релігії. Релігійна свідомість та її рівні. Релігійні уявлення. Релігійні почуття. Культурна та позакультурна релігійна діяльність. Релігійний культ. Релігійні організації: церква, секта, деномінація, харизматичний культ. Функції релігійних організацій. Релігія в життєдіяльності особи та суспільства. Функції релігії.</p>	8	2
3	<p>Тема 3. Походження релігії та її історичні форми і типи. Релігії стародавніх народів та цивілізацій. Походження релігії: богословське та наукове пояснення. Класифікація релігій. Політеїзм. Монотеїзм. Загальна характеристика релігій світу. Ранні форми релігії (родоплемінні): тотемізм, фетишизм, магія, анімізм, аніматизм, анімалізм, шаманство, культ предків. Особливості національних релігій. Ранні національні релігії (етнічні релігії). Пізні національні релігії (етнодержавні релігії). Світові релігії. Нетрадиційні релігії, нові релігійні рухи. Загальна характеристика релігійних систем стародавніх систем вірувань. Релігії Месопотамії, Стародавнього Єгипту, Греції та Риму. Вірування давніх кельтів та германців.</p>	20	6
4	<p>Тема 4. Національні релігії сучасності. Особливості становлення та характерні риси етнодержавних релігій. Релігії Давньої Індії. Головні особливості розвитку та релігійної системи</p>	20	6

	індуїзму. Віровчення та культ індуїзму. Напрямки індуїзму. Особливості джайнізму. Сикхізм – впливова релігійна течія сучасної Індії. Конфуціанство та даосизм – національні релігії Китаю. Філософсько-етичні та релігійні засади конфуціанства. Особливості культу в даосизмі. Синтоїзм – національна релігія японців. Культурна система синтоїзму. Іудаїзм – класична форма монотеїстичної, національної релігії. Історичні умови виникнення та розвитку іудаїзму. Талмуд – священна книга іудаїзму. Філософські і моральні принципи іудаїзму. Іудейські обряди та свята. Напрями та течії в іудаїзмі.		2
5	Тема 5. Буддизм: основи віровчення і культу. Буддизм – найдавніша світова релігія. Соціально-економічні та історичні умови виникнення буддизму. Будда як історична особа. Світоглядні основи буддизму. Вчення Будди про “чотири благородні істини” – основа віровчення буддизму. Трипітака – священна книга буддизму. Морально-етичні принципи буддизму. Буддійський пантеон та культ. Основні напрями, течії. Тхеравада. Хінаяна. Махаяна. Ваджраяна. Ламаїзм – тибетський буддизм. Дзен (чань) - буддизм. Буддизм у сучасному світі.	10	2
6	Тема 6. Виникнення та еволюція християнства. Соціально-історичні передумови виникнення християнства. Ісус Христос – засновник християнства. Джерела християнського віровчення. Особливості віровчення раннього християнства. Біблія – священна книга християн. Хрест – священний знак християн. Утворення християнської церкви. Розколи у християнстві: причини та наслідки. Символ віри. Християнські таїнства. Особливості календаря християнських свят. Християнські свята. Особливості віровчення та культу православ'я. Віросповідні, культові та організаційні особливості католицизму. Виникнення протестантизму, його основні риси. Особливості ранніх течій протестантизму – лютеранства, кальвінізму, англіканства. Пізній протестантизм. Тенденції в сучасному протестантизмі.	20	4
7	Тема 7. Іслам: особливості віровчення і культу. Формування і поширення ісламу як світової релігії. Засновник ісламу пророк Мухаммед. Джерела ісламу. Коран – священна книга мусульман. Віровчення ісламу. Шаріат. Свята, звичаї та обряди ісламу. Напрями, течії ісламу: сунізм та шіїзм. Іслам у сучасному світі.	12	2
8	Тема 8. Історія та сучасний стан релігій в Україні. Дохристиянські вірування українського народу. Головні дохристиянські боги. Початок християнства на українських землях. Хрещення України – Русі. Головні етапи розвитку християнства в Україні. Зв'язок релігійного і національного в етноісторичному розвитку України. Поліконфесійний склад населення України. Особливості православ'я в суверенній Україні. Українська православна церква (УПЦМП), Українська православна церква Київського патріархату (УПЦКП), Українська автокефальна православна церква (УАПЦ), Українська греко-католицька церква (УГКЦ), Римо-католицька церква. Протестантські релігійні об'єднання та громади. Географічна мережа віруючого населення України. Неорелігії в Україні. Релігія в українській діаспорі.	10	2

9	<p align="center">Тема 9. Проблеми релігійного розвитку людства на сучасному етапі</p> <p>Духовне життя людини в умовах глобалізації. Поняття «неорелігії», «нетрадиційні релігії», «неоязичництво», «синтетичні релігії», «комерційні культури». Сучасні форми окультизму.</p> <p>Орієнталістські рухи (теософія, вчення Рерихів, рух ХареКришна).</p> <p>Релігійні системи та секти деструктивної спрямованості (церква Сайєнтології, Свідки Єгови, Церква Муна, «Біле братство», «Богородичний центр»).</p> <p>Псевдобіблійні (псевдоевангельські) секти (неоп'ятидесятники, Свідки Єгови, мормони). Рух «Нова ера» («Ньюейдж»), «Нове покоління».</p>	10	2
---	--	----	---

4.2. Плани семінарських занять.

Семінарське заняття №1

Тема 1. Релігієзнавство про сутність та походження релігії (2 год.)

1. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна. Структура сучасного релігієзнавства.
2. Теорії походження релігії.
3. Релігія як сфера духовної культури, її елементи і структура. Особливості релігійної свідомості.
4. Функції релігії та її роль в житті суспільства.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. История религии: В 2-х тт. /Под ред. И.Н. Яблокова. – М., 2004.
2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. – К., 2000.
3. Релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. Бублика С.А.). – К., 2001.
4. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство. – К., 2003.
5. Історія релігії: Збірник документів і матеріалів /Бистрицька Є.В., Зуляк І.С. – Т., 2003.

Семінарське заняття №2

Тема 3. Походження релігії та її історичні форми і типи. Релігії стародавніх народів та цивілізацій. (2 години)

1. Релігійні вірування стародавніх цивілізацій Месопотамії та Єгипту.
2. Релігії Стародавньої Індії. Доведичні та ведичні вірування. Брахманізм.
3. Релігійні системи цивілізацій античного світу (Стародавніх Греції та Риму).
4. Вірування давніх кельтів та германців.
5. Релігійні системи цивілізацій Мезоамерики.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. История религии: В 2-х тт. /Под ред. И.Н. Яблокова. – М., 2004.
2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. – К., 2000.
3. Релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. Бублика С.А.). – К., 2001.
4. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство. – К., 2003.
5. Історія релігії: Збірник документів і матеріалів /Бистрицька Є.В., Зуляк І.С. – Т., 2003.
6. АлександрМень. История религий. I, II кн. – М., 2001.
7. <http://histori.mtu.ru> (Єгипетська «Книга мертвих»).

Семінарське заняття №3-4

Тема 4. Національні релігії сучасності (4 год.)

1. Виникнення національних релігій та їх особливості.
2. Особливості становлення та характерні риси релігій Сходу:
 - а) індуїзм;
 - б) джайнізм;
 - в) конфуціанство;
 - г) даосизм;

в) сикхізм; ж) синтоїзм.

г) зороастризм;

3. Іудаїзм. Особливості віровчення, культу та організації. Напрямки іудаїзму.

Рекомендовані інформаційні джерела

История религии: В 2-х тт. /Под ред. И.Н. Яблокова. – М., 2004.

2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. – К., 2000.

3. Релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. Бублика С.А.). – К., 2001.

4. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство. – К., 2003.

5. Історія релігії: Збірник документів і матеріалів /Бистрицька Є.В., Зуляк І.С. – Т., 2003.

6. АлександрМень. История религий. I, II кн. – М., 2001.

7. http://www.ay.ru/japan/htm/dao_1.html (даосизм).

8. <http://avesta.tripod.com>(зороастризм).

9. <http://www.chabad.org>(іудаїзм, хасидизм).

10. <http://www.hinduismtoday.kauai.hi.us/htoday.html> (індуїзм).

Семінарське заняття №5

Тема 5. Історія виникнення та віровчення буддизму (2 год.)

1. Проблема визначення часу та місця виникнення *Homo sapiens*.

2. Розселення неоантропів на інші частини світу.

3. Неоантропи Європи періоду верхнього палеоліту.

4. Проблема походження людських рас.

5. Класифікація людських рас.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. История религии: В 2-х тт. /Под ред. И.Н. Яблокова. – М., 2004.

2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. – К., 2000.

3. Релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. Бублика С.А.). – К., 2001.

4. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство. – К., 2003.

5. Історія релігії: Збірник документів і матеріалів /Бистрицька Є.В., Зуляк І.С. – Т., 2003.

6. АлександрМень. История религий. I, II кн. – М., 2001.

7. <http://www.dalailama.com>(офіційний сайт Далай-лами).

Семінарське заняття №6-7

Тема №6. Виникнення та еволюція християнства. (4 год.)

1. Формування християнського віровчення та церковної організації.

2. Біблія – священна книга та історико-культурне явище.

3. Католицизм: історія та сучасний стан.

4. Православне віровчення. Відмінності православ'я та католицизму.

4. Особливості протестантизму, його основні напрямки.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. История религии: В 2-х тт. /Под ред. И.Н. Яблокова. – М., 2004.

2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. – К., 2000.

3. Релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. Бублика С.А.). – К., 2001.

4. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство. – К., 2003.

5. Історія релігії: Збірник документів і матеріалів /Бистрицька Є.В., Зуляк І.С. – Т., 2003.

6. АлександрМень. История религий. I, II кн. – М., 2001.

7. Головащенко С. Історія християнства. Курс лекцій. – К., 1999.

8. <http://www.wco.ru/biblio/books>

9. <http://www.russian-orthodox-church.org.ru>(офіційний сайт Руської Православної Церкви)

10. <http://www.vatican.va>(офіційний сайт Ватикану)

Семінарське заняття №8

Тема №7. Іслам: особливості віровчення і культу (2 год.)

1. Історичні умови виникнення ісламу.
2. Коран – священна книга мусульман.
3. Віровчення і культ ісламу.
4. Основні течії ісламу: сунізм, шиїзм, суфізм.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. История религии: В 2-х тт. /Под ред. И.Н. Яблокова. – М., 2004.
2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. – К., 2000.
3. Релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. Бублика С.А.). – К., 2001.
4. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство. – К., 2003.
5. Історія релігії: Збірник документів і матеріалів /Бистрицька Є.В., Зуляк І.С. – Т., 2003.
6. АлександрМень. История религий. I, II кн. – М., 2001.
7. http://www.upelsinka.com/Russian/reviews_islam.htm

Семінарське заняття №9

Тема 8. Історія та сучасний стан релігій в Україні (2 год.)

1. Релігійні вірування трипільців, скіфів, давніх слов'ян.
2. Християнізація Русі та становлення церкви.
3. Православна церква в Україні у XIV – XIX ст.
4. Українська греко-католицька церква: історія виникнення, сутність та сучасний стан.
5. Антицерковна політика радянського уряду в Україні.
6. УПЦ на сучасному етапі.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. История религии: В 2-х тт. /Под ред. И.Н. Яблокова. – М., 2004.
2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. – К., 2000.
3. Релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. Бублика С.А.). – К., 2001.
4. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство. – К., 2003.
5. Історія релігії: Збірник документів і матеріалів /Бистрицька Є.В., Зуляк І.С. – Т., 2003.
6. АлександрМень. История религий. I, II кн. – М., 2001.
7. Історія релігії в Україні. Навчальний посібник /За ред. проф. А.М. Колодного і П.Л. Яроцького). – К., 1999.
8. Огієнко І. Українська церква. – К., 1993.

Семінарське заняття №10

Тема 9. Проблеми релігійного розвитку людства на сучасному етапі (2 год.)

1. Духовне життя людини в умовах глобалізації. Поняття «неорелігії», «нетрадиційні релігії», «неоязичництво», «синтетичні релігії», «комерційні культу». Сучасні форми окультизму.
2. Орієнталістські рухи (теософія, вчення Рерихів, рух ХареКришна).
3. Релігійні системи та секти деструктивної спрямованості (церква Сайєнтології, Свідки Єгови, Церква Муна, «Біле братство», «Богородичний центр»).
4. Псевдобіблійні (псевдоевангельські) секти (неоп'ятидесятники, Свідки Єгови, мормони). Рух «Нова ера» («Ньюейдж»), «Нове покоління».

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Релігієзнавство/ За ред. В.Лубського, В.Теремка. - К., 2000.
2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. - К., 2000.
3. Лубський В.І. Релігієзнавство. - К., 1997.
4. Релігієзнавство/ За ред. С.А.Бублика. - К., 1998.
5. Релігієзнавство/ За ред. М.Ф. Рибачука. – К., 1997.

6. Гдеистиннаяцерковь? Сведения о ересях и сектах. – К., 1990.
7. Дворкин А. Сектоведение. Тоталитарные секты: Опыт систематического исследования. – Нижний Новгород, 2003.
8. Словник – довідник з релігієзнавства. – К., 1995.

4.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до аудиторних (лекційних, семінарських) занять та усіх видів контролю (модульних контрольних робіт, заліку).	36	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять
2.	Опрацювання додаткових питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях.	12	Конспект
3.	Виконання індивідуальних завдань: - підготовка реферату з обраної тематики; - складання термінологічного словника; - складання таблиць.	24	Реферат. Термінологічний словник. Таблиці.
	Разом	72	

Питання для самостійного опрацювання

Тема 1. Релігієзнавство як наука та навчальна дисципліна

1. Богословське та наукове пояснення релігії.
2. Закономірність і причини виникнення релігії.
3. Типологізація релігій.

Тема 2. Сутність і соціальна природа релігії

1. Структура релігії.
2. Релігійна свідомість та її рівні.
3. Релігійні організації: церква, секта, деномінація, харизматичний культ.
4. Релігія в життєдіяльності особи та суспільства. Функції релігії.

Тема 3. Походження релігії та її історичні форми і типи.

Релігії стародавніх народів та цивілізацій

1. Загальна характеристика релігій світу.
2. Ранні форми релігії (родоплемінні): тотемізм, фетишизм, магія, анімізм, аніматизм, анімалізм, шаманство, культ предків.

Тема 4. Національні релігії сучасності

1. Табу в системі соціальної регуляції поведінки.
2. Вплив зороастризму на філософські системи європейських народів.
3. Релігійні традиції Японії.

Тема 5. Буддизм: основи віровчення і культу

1. Морально-етичні принципи буддизму.
2. Буддійський пантеон та культ.

Тема 6. Виникнення та еволюція християнства

1. Православні обряди та свята.
2. Канонічна та апокрифічна література.

Тема 7. Іслам: особливості віровчення і культу

1. Іслам у сучасному світі.
2. Проблема духовного лідерства в ісламі.

Тема 8. Історія та сучасний стан релігій в Україні

1. Українська автокефальна православна церква: історія створення та діяльність.
2. Неоязичництво в Україні.

Тема 9. Проблеми релігійного розвитку людства на сучасному етапі

1. Поняття «нетрадиційні релігії», «нові релігійні рухи», «деструктивний культ».
2. Ознаки сектантських організацій.

Тематика рефератів

1. Релігієзнавство – наука про релігію.
2. Проблематика релігієзнавства.
3. Богословське та наукове пояснення релігії.
4. Що таке релігія ?
5. Особливості релігієзнавства як навчальної дисципліни.
6. Особливості релігійної свідомості.
7. Основні релігієзнавчі концепції сутності релігії.
8. Віра в надприродне – головна ознака релігії.
9. Табу в системі соціальної регуляції поведінки.
10. Культура та релігія.
11. Закономірність і причини виникнення релігії.
12. Роль індуїзму (конфуціанства) в розвитку індійської (китайської) культури.
13. Характерні особливості національних релігій.
14. Вплив зороастризму на філософські системи європейських народів.
15. Релігійні традиції Японії.
16. Вплив релігійно-філософської традиції на формування східної медицини.
17. Релігійний і медичний зміст практики медитації.
18. Соціально-історичні та економічні умови виникнення іудаїзму.
19. Даосизм, його вчення про «дао».
20. Синкретичний характер синтоїзму та суть його вчення.
21. Особливості джайнізму.
22. Соціально-історичні умови виникнення та сутність сикхізму.
23. Політеїзм індуїзму.
24. Порівняльна характеристика національних релігій Індії та Китаю.
25. Історія виникнення буддизму.
26. Виникнення ламаїзму та його віросповідні особливості.
27. Дзен-буддизм як різновид буддизму.
28. Морально-етичні принципи буддизму.
29. Буддійський пантеон та культ.
30. Проблема духовного лідерства в ісламі.
31. Розповсюдження буддизму в сучасну епоху.
32. Формування християнської догматики і культу.
33. Біблія – джерело християнського віровчення.
34. Християнські обряди та свята.
35. Розколи в християнстві: причини та наслідки.
36. Становлення світового православ'я.
37. Католицизм: історія та сучасний стан.
38. Особливості раннього протестантизму.
39. Основні напрямки пізнього протестантизму.
40. Соціально-політичні та духовні джерела ісламу.
41. Іслам у сучасному світі.
42. Свята, звичаї та обряди ісламу.
43. Язичество східних слов'ян.
44. Аскольдове хрещення Русі як один з етапів християнізації.
45. Православна церква та становлення державності Київської Русі.
46. Українська автокефальна православна церква: історія створення та діяльність.
47. Українська греко-католицька церква: історія виникнення, сутність та сучасний стан.
48. Мережа церковних організацій в Україні.
49. Неоязичництво в Україні.

50. Релігія в українській діаспорі.
51. Діяльність неохристиянських організацій в Україні.
52. Нетрадиційні культу та їх поширення в Україні.
53. Свобода совісті як одна з невід'ємних свобод людини.
54. Історичні корені й суспільна практика релігійного вільнодумства.
55. Свобода совісті – правова основа співіснування різноманітних релігійних напрямів та церковних організацій в Україні.
56. Взаємодія релігії і політики в сучасному світі.
57. Особливості взаємовідносин церкви і держави в Україні.
1. 58. Міжнародні правові норми про свободу совісті.

Ключові слова для термінологічного словника

Трансцендентність, раціональне, ірраціональне, монотеїзм, політеїзм, деїзм, пантеїзм, теоцентризм, архетип, антропоцентризм, догмати, канон, сакральний, табу, обряди, анімізм, фетишизм, магія, тотемізм, окультизм, шаманізм, харизма, молитва, етнічна релігія, світова релігія, космогенез, антропогенез, храм, пантеон, містика, міф, синкретизм, космогонія, есхатологія, теогонія, релігійні ініціації, зіккурат, брахман, містерії, Веди, варново-кастова система, дхарма, карма, реінкарнація, іманентність, зооморфізм, антропоморфізм, теократія, астральні культури, жрецтво, аватара, аскетизм, ахімса, гуру, пуджа, рабин, синагога, сутра, шабат, камі, дао, де, йога, медитація, каббала, дхарма, карма, нірвана, сансара, реінкарнація, тантра, мантра, архат, бодхисатва, будда, лама, мандала, пагода, сангха, тайнство, літургія, Євангеліє, Біблія, Святе Письмо, Святе Передання, гріх, неофіти, церква, покаєння, пресвітер, єпископ, диякон, сотеріологія, христологія, логос, месія, апокаліпсис, апологети, апостол, саддукеї, зілоти, фарисеї, клір, миряни, гнозис, гностики, ересь, маніхейство, місіонери, іпостась, агіографія, апокриф, секулярний, патристика, Символ віри, духовність, церковні собори, монофізитство, монофілітство, аріанство, несторіанство, філіокве, автокефалія, кафолічна церква, аскет, схизма, ісихазм, чернець, монах, інок, монастир, уніатство, олтар, ікона, іконостас, кіот, реформація, протестантизм, анафема, ієрарх, екзархат, індульгенція, клір, конклав, консисторія духовна, лавра, легат, священик, схизма, цілібат, азан, айят, дервіш, джін, джихад, закят, імам, Кааба, кадї, медресе, Мекка, мечеть, мінарет, муедзін, мулла, намаз, садака, Суна, сура, умма, хадж, хадис, халіф, шаріат, шейх, єпархія, ігумен, капище, волхв, ідол, катехизис, парафія, патріарх, митрополит, скит, тризна, унія церковна, язичництво, двовір'я, езотерика, нові релігійні рухи, синтетичні релігії, деструктивна секта, секта, теософія, антропософія.

Складання таблиць

Розгляньте релігії, що вивчаються:

1. індуїзм;
2. джайнізм;
3. сикхізм;
4. конфуціанство;
5. даосизм;
6. синтоїзм;
7. іудаїзм;
8. зороастризм;
9. буддизм;
10. християнство;
11. іслам;
12. за власним вибором 3 неорелігії.

Релігія,	її	Соціально-	Священна Книга	Основи	Напрями, течії
----------	----	------------	----------------	--------	----------------

типологізація	економічні та історичні умови виникнення		віровчення	

Рекомендовані інформаційні джерела.

1. Абрамович С., Тілло М., Чікарькова М. Релігієзнавство. – К., 2006.
2. Академічне релігієзнавство (за ред. А.Колодного).-К., 2000.
3. Аляєв Г. та ін. Лекції з релігієзнавства. - К., 1996.
4. Васильєв Л.С. Культ, релігії, традиції в Китаї.-М.: Наука, 1970.
5. Васильєв Л.С. Историја релігій Востока – М., 1983.
6. Гудима А. Релігієзнавство.-Тернопіль, 2002.
7. Докаш В, Лешан В. Історичне релігієзнавство.-Чернівці, 2000.
8. Дудар Н., Пилипович Л. Нові релігійні течії в Україні. – К., 2001.
9. Ислам. Краткий справочник.-М., 1986.
10. Історія релігії в Україні (за ред. А.Колодного і П.Яроцького).-К., 1999.
11. Калінін Ю.А., Харьковченко С.А. Релігієзнавство.-К., 1998.
12. Кочетов А.Н. Ламаїзм. – М., 1973.
13. Кочетов А.Н. Буддизм.-М., 1983.
14. Лубський В.І. Релігієзнавство.-К., 1997.
15. Лубський В.І. та ін. Історія релігії.-К.,2004.
16. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство.-К., 2003.
17. Матвєєв В. Курс лекцій з релігієзнавства.-Ніжин, 2002.
18. Релігієзнавство (за ред. М.Заковича).- К., 2000.
19. Релігієзнавство (за ред. Лубського В. і Теремка В).-К.,2000.
20. Релігієзнавство (за ред. С.Бублика). - К.,1999.
21. Релігієзнавчий словник (за ред. А.Колодного і Б.Лобовика). – К.,1996.
22. Релігієзнавство. Курс лекцій. Кер. Авт. кол. Баканурський А.Г.-К., 2004.
23. Степовик Д. Релігії світу. – К., 1993.
24. Черній Д., Лахно А. Релігієзнавство. – К., 2002.
25. Черній Д. Релігієзнавство.-К., 2003.
26. Яроцький П.Л. Релігієзнавство.-К., 2002.
27. Вонг Е. Даосизм.-М., 2001.
28. Эррикер К. Буддизм.-М., 2002.
29. Каниткар В.П., Коул У.О. Индуизм. – М., 2001.
30. Максуд Р. Ислам.-М., 2002.
31. Петрик В.М., Ліхтенштейн С.В. Сьмін С.В. та ін. Новітні та нетрадиційні релігії, містичні рухи у суспільно-політичній сфері України.-К., 2002.
32. Пилкінгтон С.М. Иудаїзм.-М., 2002.
33. http://pidruchniki.ws/19991130/religiyeznavstvo/istoriya_religiyi_v_ukrayini - Колодний А. М. Історія релігії в Україні.
34. http://pidruchniki.ws/00000000/religiyeznavstvo/istoriya_religiy_lubskiy_vi - Лубський В.І. Історія релігій.
35. http://pidruchniki.ws/16730426/religiyeznavstvo/religiyeznavstvo_kislyuk_kv - Кислюк К.В. Релігієзнавство.
36. http://pidruchniki.ws/19991130/religiyeznavstvo/religiyeznavstvo_lubskiy_vi - Лубський В.І. Релігієзнавство.
37. http://pidruchniki.ws/15840720/religiyeznavstvo/religiyeznavstvo_mozgoviy_li - Мозговий Л.І. Релігієзнавство.
38. http://www.big-lib.com/book/28_Religiyeznavstvo - Титов В.Д. Релігієзнавство.

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю.

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- контроль за систематичністю й активністю роботи на семінарських заняттях;

- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять;
- контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді індивідуальних завдань.

На лекціях та семінарських заняттях застосовуються різноманітні методики активізації навчального процесу:

- проблемні лекції;
- робота в малих групах;
- семінари-дискусії;
- мозкові атаки;
- презентації;
- демонстрація науково-популярних фільмів.

5.2. *Форми і методи підсумкового контролю.*

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється в кінці семестру у формі тестового модульного контролю. Підсумкова оцінка за заліскладається з середньозваженої оцінки за поточний контроль (ваговий коефіцієнт – 0,8) та оцінки за модульний контроль (ваговий коефіцієнт – 0,2).

5.3. *Критерії оцінювання знань студентів.*

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів:

Рівні навчальних досягнень	бали		Критерії оцінювання навчальних досягнень		
	2..5	Шкала ECTS		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		1...100	F...A	Студент	
Відмінний	5	100...90	A	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	4	89...80 79....65	B C	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання

Задовільний	3	64...55 54....50	D E	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними поняттями навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільний	2	49...35	Fx	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	2	34...1	F	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

Критерії та норми оцінювання на семінарських заняттях

5 балів	оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
4 бали	оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки
3 бали	оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки
2 бали	оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді
1 бал	
0 балів	

Критерії та норми оцінювання самостійної роботи

Реферат	5 балів
Термінологічний словник	5 балів
Заповнення таблиць	5 балів
Конспект питань для самостійного опрацювання (за вибором студента)	5 балів

Критерії та норми оцінювання модульної роботи

Тестові завдання (25 завдань)	0,2 бала за кожну правильну відповідь
Усього	5 балів

VI. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна література

1. Абрамович С., Тілло М., Чікарькова М. Релігієзнавство. – К., 2006.
2. Академічне релігієзнавство (за ред. А.Колодного).-К., 2000.
3. Аляев Г. та ін. Лекції з релігієзнавства. - К., 1996.
4. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі.-К., 1988.
5. Васильєв Л.С. Культурі, релігії, традиції в Китаї.-М.: Наука, 1970.
6. Васильєв Л.С. История религий Востока – М., 1983.
7. Горський В.А. Адвентизм: історія і сучасність.-К., 1987.
8. Гудима А. Релігієзнавство.-Тернопіль, 2002.
9. Докаш В, Лешан В. Історичне релігієзнавство.-Чернівці, 2000.
10. Дудар Н., Пилипович Л. Нові релігійні течії в Україні. – К., 2001.
11. Дулуман Є.К. Релігія як соціально-історичний феномен.-К., 1974.
12. Ислам. Краткий справочник.-М., 1986.
13. Історія релігії в Україні (за ред. А.Колодного і П.Яроцького).-К., 1999.
14. Історія світової релігійної думки. Хрестоматія (упорядник В. Лубський).-К., 1999.
15. Історія християнської церкви на Україні (Релігієзнавчий довідковий нарис). – К., 1992.
16. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство.-К., 1998.
17. Кочетов А.Н. Ламаїзм. – М., 1973.
18. Кочетов А.Н. Буддизм.-М., 1983.
19. Лубський В.І. Релігієзнавство.-К., 1997.
20. Лубський В.І. та ін. Історія релігії.-К.,2004.
21. Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство.-К., 2003.
22. Матвєєв В. Курс лекцій з релігієзнавства.-Ніжин, 2002.
23. Релігієзнавство (за ред. М.Заковича).- К., 2000.
24. Релігієзнавство (за ред. Лубського В. і Теремка В).-К.,2000.
25. Релігієзнавство (за ред. С.Бублика). - К.,1999.
26. Релігієзнавчий словник (за ред. А.Колодного і Б.Лобовика). – К.,1996.
27. Релігієзнавство. Курс лекцій. Кер. Авт. кол. Баканурський А.Г.-К., 2004.
28. Степовик Д. Релігії світу. – К., 1993.
29. Черній Д., Лахно А. Релігієзнавство. – К., 2002.
30. Черній Д. Релігієзнавство.-К., 2003.
31. Яроцький П.Л. Релігієзнавство.-К., 2002.
32. Вонг Е. Даосизм.-М., 2001.
33. Эррикер К. Буддизм.-М., 2002.
34. Каниткар В.П., Коул У.О. Индуизм. – М., 2001.
35. Максуд Р. Ислам.-М., 2002.
36. Петрик В.М., Ліхтенштейн Є.В. Сьмін С.В. та ін. Новітні та нетрадиційні релігії, містичні рухи у суспільно-політичній сфері України.-К., 2002.
37. Пилкінгтон С.М. Иудаизм.-М., 2002.
38. Хрестоматія з дисципліни “ Релігієзнавство” для студентів всіх спеціальностей. - К., 2006.

Янг Дж. Християнство.-М., 2003.

Додаткова література

1. Абдрушин. В свете истины. Послание Грааля. В 3-х томах. – Штутгарт – 1990.
2. Авеста. – СПб., 1998.
3. Андросов В.П. Нагарджуна и его учение. - М., 1990.
4. Анри Арвон. Буддизм. – М., 2005.
5. Атхарваведа. Избранное. – М., 1989.
6. Бархер А. Новые религиозные движения. - СПб., 1997.
7. Біблія. Святе письмо Старого і Нового Завіту.
8. Блаватская Е.П. Изпещер и дебрей Индостана. – К.; МП «Муза», 1991.
9. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. – К., 1992.
10. Гусева Н.Р. Джайнизм. – М., 1968.
11. Гусева Н.Р. Индуизм. История формирования, культовая практика. М., 1977.
12. Дж. Фрэзер. Золотая ветвь. – М., 1980.
13. Доминик Сурдель. Ислам. – М., 2004.
14. Донини А. У истоков христианства. - М., 1989.
15. Еремеев Д.Е. Ислам: образ жизни и стиль мышления. – М., 1990.
16. Ислам: происхождение, история и современность. – М., 1984.
17. Ислам: Словарь. – М., 1988.
18. Канигін Ю., Кушерець В. Біблія та сучасна наука. – К., 2005.
19. Книга Мормона. – 1988.
20. Кодзики. Записи о деяниях древности. – СПб., 1994. (в 3-х томах).
21. Коран. – М., 2005.
22. Католицизм: Словарь. – М., 1991.
23. Лао Цзы. Даодэцзин. – М., 1998.
24. Лев Силенко. Мага Віра. – 1979.
25. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні. – К., 1996.
26. Мень А. История религии в поисках пути истины и жизни. В 7 томах – М., 1991 – 92.
27. Нічик В.М., Литвинов В.Д., Стратій Л.Н. Гуманістичні і реформаторські ідеї на Україні. – К., 1999.
28. Огієнко І. Українська церква. – К., 1993.
29. Православие: Словарь. – М., 1988.
30. Протестантизм: Словарь. – М., 1990.
31. Режи Бланшер. Коран. – М., 2005.
32. Рерих Н. Шамбала сияющая. – М., 1991.
33. Тейлор Э.Б. Первобытная культура. – М., 1989.
34. Токарев С.А. Религия в истории народов мира. – М., 1986.
35. Упанишады (в 3-х книгах). – М., 1992.
36. Шри Матаджи Нирмала Деви. Книга Мантр Сахаджа Йоги – К., 1993.

Internet-ресурси

1. <http://www.ay.ru/japan/htm>(Буддизм, Індуїзм).
2. <http://www.wco.ru/biblio/books>(Християнство).
3. <http://www.islam-ua.net/quran>(Іслам).
4. <http://avesta.tripod.com>(Зороастризм).
5. <http://history.mtu.ru> (Єгипетська книга мертвих).
6. <http://www.torahbytes.org/sechel>(Іудаїзм).
7. <http://www.kabbalah.da.ru/> (Іудаїзм, Каббала).
8. <http://www.vatican.va/> (Офіційний сайт Ватикану).
9. <http://www.kievpatr.org.ua>(Офіційний сайт УПЦ-КП).
10. <http://www.ugcc.org.ua>(Офіційний сайт УГКЦ).